

Zygmunt P e r z SJ. *Życie dla życia. Wezwanie Boże i zadanie człowieka*. Warszawa: „Bobolanum” 2000 ss. 184.

Człowiek w bogactwie siebie, dzięki wyposażeniu w rozum rozeznaje wielopłaszczyznowo, ale i wielorako swoją egzystencjalną kondycję. Pozwala ona dostrzec niepowtarzalny fakt fizycznego życia, ale jednocześnie i wielość innych sfer, poziomów czy dynamizmów bycia osobą. Człowiek jako jedyne ze stworzeń ziemskich jest świadomy swego życia. Co więcej uświadamia sobie, a niejednokrotnie tylko życiowo zauważa, iż ma możliwość kształtowania oraz formowania swej ziemskiej egzystencji.

Z pewnością jedną z podstawowych kategorii, a jednocześnie niezwykle ważnych i zarazem brzemiennych, rozeznawanych przez ludzi, jest życie. Tu chodzi o ich osobowe życie, ale jednocześnie także i życie innych, szczególnie najbliższych. Więcej, ma ono swe egzystencjalne odniesienia do przeszłości i przyszłości, zwłaszcza gdy rozpatrywane jest w kategoriach miejsca, czasu i przestrzeni.

Obok naturalnych czy filozoficznych spojrzeń na życie konieczne jest także odniesienie się do niego w kategoriach religii i wiary. Chrześcijaństwo oczywiście zawsze rozeznaje wielorakie faktory naturalne, ale jednocześnie wskazuje także na nowe płaszczyzny i sfery. Tu jednak niezbędne jest kryterium wiary.

Od strony formalnej książkę otwiera wykaz skrótów (s. 3-4). Natomiast treściowo zamieszczono najpierw wprowadzenie (s. 5-6). Wreszcie zasadniczy korpus omawianej pracy to pięć dużych bloków, które z kolei podzielone są na wiele bardziej szczegółowych i wielostopniowych grup treściowych.

Pierwszy rozdział poświęcony został ukazaniu człowieka jako podmiotu życia moralno-religijnego (s. 7-37). Człowiek jawi się jako stworzenie Boże. Wobec tej fundamentalnej prawdy staje jednak zranienie i zniewolenie przez grzech. W dziejach zbawienia człowiek zostaje odkupiony przez Jezusa Chrystusa. Wreszcie wskazano tu na znamiona człowieka, jako „nowego stworzenia” w Duchu Świętym.

„Życie człowieka jako powołanie” to tytuł kolejnego rozdziału (s. 39-80). Wskazano tu najpierw na chwałę Bożą, która jest celem stworzeń. Także ukazano chwałę Bożą w relacji do życia człowieka. Życie ludzi jawi się tutaj jako religijno-moralne zadanie. Oczywiście rozeznano tu doczesne życie człowieka jako powołanie pamiętając jednocześnie o życiu wiecznym jako celu ostatecznym. Ks. Z. Perz wskazuje na Królestwo Boże, które urasta do naczelnego celu powołania człowieka. Oczywiście ważną jest struktura scalonego powołania. W tym kontekście jawi się słuszna autonomia przyrodzonego nurtu życia człowieka. Zawsze jednak trzeba widzieć integralny obraz powołania w jego odniesieniu do szczęścia człowieka. Przeznaczenie i wolność ukazane są jako szczególnie ważne wobec realizacji powołania.

Następny rozdział jest refleksją nad relacją między Trójcą Świętą a powołaniem i życiem człowieka (s. 81-105). Ostatecznie Bóg Ojciec staje jako ten, od którego wszystko pochodzi. Natomiast Syn, Słowo Wcielone, jest szczególnie ważny na drodze człowieka do Ojca. Trzecia Osoba ujawnia się jako dar Ojca i Syna dla człowieka. Kończąc ten rozdział podjęto jeszcze temat: „Naśladowanie Chrystusa formą życia chrześcijańskiego”

Rozdział czwarty opatrzony został tytułem: „Powołanie człowieka w społeczności Ludu Bożego” (s. 107-133). Najpierw jawi się tutaj kwestia wspólnotowych przejawów powołania w dziejach zbawienia. Naturalnie, że trzeba rozeznaczyć wspólnotę ludzką według zamysłu Bożego. Następnie wspólnota staje wobec osoby. Trzeba w tym kontekście widzieć nieodzowne warunki zapewnienia naczelných dóbr wspólnoty. Autor wskazał także na podstawowe zasady kształtowania życia społecznego. Całość tego rozdziału zamyka szkic: „Słowo Wcielone a powołanie wspólnotowe”

Ostatni rozdział pracy ks. Z. Perza poświęcony został analizie powołania w ramach sakramentalnej ekonomii zbawczej (s. 133-163). Wskazano tu najpierw na sakramentalne znamiona zbawczego misterium. Co więcej, ekonomia zbawienia ma także struktury sakramentalne. Szczegółową kwestią jest wskazanie na misterium siedmiu sakramentów Kościoła. Wreszcie w końcu tego rozdziału omówiono jeszcze temat: „Misterium sakramentów a integralne powołanie człowieka” Całość książki zamyka interesujący wykaz materiałów źródłowych oraz literatury przedmiotu (s. 165-180).

Oto w wykazie treściowym rozprawy ks. Z. Perza jawi się bogate studium koncentrujące się na szeroko pojętym zagadnieniu życia, które ujmuje wielopłaszczyzno-

wo. Ważne jest jednak, że zostaje ono rozeznane tak jako życiowe wezwanie, jak i jako wskazane zadanie człowieka w czasie jego ziemskiego pielgrzymowania. Inaczej, jak mówi lapidarnie tytuł książki, to życie dla życia, widzianego jednak szczególnie w kategoriach teologicznych, a więc w relacji i związkach z Bogiem, choć jednocześnie pamiętające i o wielu innych płaszczyznach jego spełniania się.

Jak wskazuje wyraźnie we wstępie sam autor „publikacja została podjęta z myślą o dostarczeniu zainteresowanym narzędzia do pogłębienia świadomości, że życie na ziemi, według zbawczego zamysłu Boga względem człowieka, jest zapoczątkowaniem życia wiecznego, które zostanie uwieńczone zmartwychwstaniem ciała, gdy w Chrystusie wszyscy zostaniemy ożywieni (1 Kor 15, 22)” (s. 6). To fundamentalna prawda spełniania się na ziemi chrześcijańskiej wizji życia, a konkretniej jego realiów, ale jednak zawsze dynamicznie wychylonej ku przyszłości, obejmującej konkretne wymiary fizyczne oraz spełniające się i zarazem oczekiwane nadprzyrodzone.

Ciekawym uzupełnieniem oraz swoistymi dopowiedzeniami są liczne odwołania do nauczania kościelnego. Sam autor stwierdza, że „przytoczone zaś w tekście wypisy z dokumentów papieskich i soborowych zostały pomyślane jako ułatwienie bezpośredniego kontaktu z wypowiedziami współczesnego nauczania Kościoła na usługach «Ewangelii życia»” (s. 6). To z innej strony pewne uwiarygodnienie proponowanych treści oraz szansa bezpośredniego dotknięcia bogactwa teologicznych świadectw wiary wyrażanych we współczesnym Magisterium Kościoła.

Niezwykle słuszne jest stwierdzenie ks. Z. Perza, że „Bóg powołuje człowieka do życia i wzywa go, aby podjął się zadania kształtowania w sobie daru życia. Chodzi o postępowanie odpowiadające godności osoby ludzkiej, powołanej do uczestnictwa w naturze i życiu Boga. To moralno-religijne postępowanie stanowi globalne zadanie życia, które Bóg powierza człowiekowi, jako istocie obdarzonej zdolnością rozumowego poznania i odpowiedzialnej wolności” (s. 5). Takim jawi się życie dla życia, ale jednocześnie dynamicznie odniesione do Boga, który jest ostatecznym jego Dawcą, Twórcą i Panem. On podtrzymuje i strzeże je, wręcz zazdrośnie.

Proponowany zestaw bibliograficzny jest bardzo bogaty i wyjątkowo wyczerpujący, choć ogranicza się tylko do publikacji w języku polskim. Zatem zawiera publikacje polskich autorów oraz liczne przekłady. Ks. Z. Perz chyba świadomie ogranicza się tylko do polskojęzycznej literatury, choć jest to jego osobistą decyzją i wyborem. Niemniej jest to stosunkowo szeroka tematyka koncentrująca się wokół zagadnienia życia.

W całości opracowania może czuje się pewien niedosyt odnośnie do kwestii eschatycznego wychylenia człowieka w całym jego osobowym bogactwie i specyfice, zwłaszcza rozeznawanej w realiach oraz istotowym, a szczególnie egzystencjalnym, kontekście życia. To eschatyczne wychylenie jawi się jako twórczy element triady m.in. wobec stworzenia i odkupienia. Trzeba zawsze, i to bardziej wyraźnie, widzieć człowieka w perspektywie, która przekracza realia stwórcze oraz zbawcze i jest odniesiona do wieczności, a więc pełni doskonałego życia z Bogiem.

Podobnie także można pytać o eschatologiczny charakter pielgrzymującego ludu Bożego Nowego Przymierza, który także wybrzmiał niezbyt wyraźnie. Staje się to jeszcze bardziej oczekiwane i upragnione, jeśli spojrzysz na życie w jego osobowym wyrazie. Ostatecznie jednak pielgrzymowanie spełniane jest w społeczności nowego ludu Bożego, który ma ze swej natury charakter eschatologiczny.

Książka ks. Z. Perza stanowi bardzo dojrzałe i dynamiczne opracowanie szczególnie interesującego zagadnienia, wręcz fundamentalnego dla integralnej teologii moralnej, a dalej dla całego życia chrześcijańskiego. Widać w nim znamiona długoletniego doświadczenia dydaktycznego i pedagogicznego, co więcej znaki wielkiej oraz twórczej odpowiedzialności za bardziej współczesne spojrzenie na fundamentalne problemy teologii moralnej.

Ks. Andrzej F. Dziuba